

Atal llygredd ym Mae'r Tŵr Gwyllo ac Aberogwr

Y Pwyllgor Deisebau | 8 Gorffennaf 2024
Petitions Committee | 8 July 2024

Cyfeirnod: SR24/8973-1

Rhif y Ddeiseb: P-05-1448

Teitl y ddeiseb: Atal llygredd ym Mae'r Tŵr Gwyllo ac Aberogwr

Geiriad y ddeiseb: Dosbarthwyd Bae'r Tŵr Gwyllo ac Aberogwr yn ddyfroedd ymdrochi dynodedig newydd yn 2023.

Mae'r ddau draeth bellach wedi methu â chyrraedd y gofynion isaf ar gyfer ansawdd dŵr ymdrochi, a nhw oedd yr unig safleoedd ymdrochi yng Nghymru i fynd i'r categori 'gwael', gyda Llywodraeth Cymru yn dweud bod hyn yn "siomedig".

Yn hytrach na chodi arwyddion yn rhybuddio pobl i beidio â nofio ar y traethau hyn, dylai'r Cyngor, Dŵr Cymru a Llywodraeth Cymru fod yn gweithredu i atal y llygredd hwn.

Rydym wedi bod yn ymgyrchu ers nifer o flynyddoedd yn erbyn y llygredd carthion sy'n mynd i'r Hen Harbwr a Bae'r Tŵr Gwyllo yn y Barri.

Rydym wedi nodi mai pibellau gollwng carthion dynol a'r bibell gollwng o lyn y Cnap, sydd â phoblogaeth fawr o elyrch a gwyddau yn byw yno, yw prif achos y llygredd hwn mwy na thebyg.

Mae angen trin y dŵr hwn mewn tanciau cadw cyn ei ryddhau i'r môr.

Mae angen gweithredu i atal y llygredd ym Mae'r Tŵr Gwyllo ac Aberogwr... digon yw digon!

Byddwn yn dod â'r ddeiseb hon i ben ar Ddiwrnod Cefnforoedd y Byd ddydd Sadwrn 8 Mehefin 2024...mae taer angen i ni amddiffyn ein cefnforoedd!

1. Y cefndir

Mae dau bapur briffio gan Ymchwil y Senedd yn rhoi cefndir cynhwysfawr i'r pwnc hwn:

- Mae'r [canllaw ar ansawdd dŵr yng Nghymru](#) yn amlinellu sut y mae safonau ansawdd dŵr yn cael eu gweithredu, eu monitro a'u cynnal, a phwy sy'n gyfrifol. Mae hefyd yn trafod rhai o'r prif heriau o ran ansawdd dŵr yng Nghymru, a'r hyn y mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn ei wneud i fynd i'r afael â hwy.
- Mae'r papur [gorlifoedd storm yng Nghymru](#) yn edrych sut y mae gorlifoedd storm cwmnïau dŵr yn cael eu rheoli, pa mor dda y deallir nhw, a sut maen nhw'n effeithio ar ansawdd dŵr.

Samplu ansawdd dŵr ymdrochi a chanlyniadau 2023

Mae [109 o ddyfroedd ymdrochi yng Nghymru](#), a ddynodwyd o dan [Reoliadau Dŵr Ymdrochi 2013](#). Ceir rhagor o wybodaeth am ddynodi a dosbarthiad dŵr ymdrochi yn yr [erthygl hon gan Ymchwil y Senedd](#).

Mewn ymateb i'r ddeiseb hon, dywed Llywodraeth Cymru mai nod dynodiad yw "diogelu iechyd ymdrochwyr rhag llygredd a rhoi gwybodaeth i'r cyhoedd fel y gall pobl wneud penderfyniadau gwybodus ynghylch ble a phryd i ymdrochi".

Cyfoeth Naturiol Cymru sy'n gyfrifol am fonitro dyfroedd ymdrochi dynodedig ac am gyfleu'r canlyniadau i'r cyhoedd. Mae'r [Adroddiad dŵr ymdrochi Cymru 2023](#) gan Gyfoeth Naturiol Cymru yn dangos bod 107 o'r 109 o ddyfroedd dynodedig yn bodloni'r safonau a osodwyd gan y Rheoliadau, gyda [Bae'r Tŵr Gwyllo](#) ac Aberogwr yn ddyfroedd ymdrochi nad ydynt yn cydymffurfio. Cafodd y ddau draeth eu dynodi o'r newydd gan Lywodraeth Cymru ar gyfer 2023, ac mae adroddiad Cyfoeth Naturiol Cymru yn egluro bod dosbarthiadau yn nodweddiadol yn seiliedig ar bedair blynedd o ddata ansawdd dŵr ymdrochi, fodd bynnag data 2023 yn unig a ddefnyddir. Roedd y data yn dangos:

At Watch House Bay four out of twenty samples had elevated bacteria levels, these were all taken during or following periods of wet weather.

...

At Ogmore by Sea six out of twenty samples had elevated levels of bacteria. Rainfall and river level data for the River Ogmore and River Ewenny catchments was assessed against the bathing water sample

results. This showed poorer water quality following rainfall and elevated river levels.

Yn sgil y samplu hwn dyfarnwyd bod y dyfroedd ymdrochi wedi'u dosbarthu fel 'gwael'. Mewn ateb i'r ddeiseb hon, dywedodd Huw Irranca-Davies AS, Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig, fod cynnydd sylweddol o ran glaw dros y tymor ymdrochi 2023 wedi arwain at gynnydd mewn achosion o lygredd o amrywiaeth o ffynonellau.

Dywed Cyfoeth Naturiol Cymru fod llawer o ffynonellau tebygol o lygryddion yn y ddau ddalgylch sef, llygredd gwasgaredig o ddraenio trefol, camgysylltiadau, y defnydd o dir gwledig a bywyd gwyllt. Mae'n amlygu y bydd rhagor o waith monitro yn ystod tymhorau dŵr ymdrochi yn y dyfodol yn rhoi gwell dealltwriaeth, ac y bydd yn gwneud fel a ganlyn:

... work with the Vale of Glamorgan Council, Shared Regulatory Services and Dŵr Cymru to investigate the reasons behind these failures and to work towards improving the results in future years.

Camau gan Lywodraeth Cymru

Mewn ymateb i'r pwysau cynyddol ar amgylcheddau dyfrol Cymru, sefydlodd Llywodraeth Cymru y Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd ("y tasglu") i werthuso'r dull presennol o reoli a rheoleiddio gorlifoedd. Mae'r tasglu wedi nodi pum maes ar gyfer newid a gwelliant y mae angen gweithredu ymhellach arnynt.

Ym mis Hydref 2023 cyhoeddodd y Tasglu Adroddiad Tystiolaeth ar Orlifoedd Storm yng Nghymru o dan ei Gynllun Gweithredu Rheoleiddio Amgylcheddol ar gyfer Gorlifoedd. Mae'r adroddiad yn cymharu costau a buddion gwahanol ddewisiadau o ran polisi wrth reoleiddio gorlifoedd stormydd cyfun. Dywedodd Julie James AS y Gweinidog Newid Hinsawdd ar y pryd, y bydd y tasglu "yn ystyried yr adroddiad yn ofalus ac yn nodi'r camau nesaf".

Yn ei ateb ynghylch y ddeiseb hon, dywedodd Ysgrifennydd y Cabinet ei fod yn "siomedig" bod Bae'r Tŵr Gwyllo ac Aberogwr wedi derbyn dosbarthiadau 'gwael' yn 2023. Mae'n tynnu sylw at waith ymchwiliol sy'n cael ei wneud gan Cyfoeth Naturiol Cymru i ddeall y rhesymau dros y methiannau, a dywed:

... mae'r ymchwiliadau hyn yn gwneud cynnydd da ond maent yn gymhleth ac yn gofyn am gryn amser ac arian i weithio'n llawn,

ac yn aml maent yn dibynnu ar weithgareddau ategol gan sectorau ehangach.

2. Camau gan Senedd Cymru

Ar ddechrau 2022, cynhaliodd Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith y Senedd ymchwiliad i ollyngiadau carthion, a'u heffaith ar ansawdd dŵr. Trafodir canfyddiadau'r Pwyllgor yn yr erthygl hon gan Ymchwil y Senedd. Ers hynny, mae wedi cynnal gwaith craffu ar berfformiad amgylcheddol Dŵr Cymru a "gollyngiadau anghyfreithlon o garthion heb eu trin" o nifer o'i weithfeydd trin dŵr gwastraff. Cyhoeddodd ei Adroddiad ar berfformiad Dŵr Cymru ym mis Chwefror 2024.

Cynhaliwyd dadl flaenorol yn y Cyfarfod Llawn ym mis Mawrth 2022 ar gynnig deddfwriaethol ar gyfer Bil gan Aelod i leihau effaith andwyol gorlifoedd stormydd. Derbyniwyd y cynnig.

Ym mis Rhagfyr 2023, cyflwynodd Julie James AS, y Gweinidog Newid Hinsawdd ar y pryd, ddatganiad yn y Cyfarfod Llawn ar ansawdd dŵr, pan drafodwyd gorlifoedd stormydd ac ansawdd dŵr ymdrochi.

Mae'r Pwyllgor Deisebau wedi ystyried y deisebau diweddar a ganlyn yn y maes hwn:

- P-06-1281 Rhaid atal gollyngiadau carthion amrwd ar fyrder ym Mae'r Tŵr Gwyllo a'r Hen Harbwr yn y Barri (deiseb wedi'i chau); ac
- P-06-1398: Cynyddu effeithiolrwydd gwaith Cyfoeth Naturiol Cymru i atal llygredd yn yr Afon Teifi (o dan ystyriaeth).

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrwydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.